

Dissertatio pathologica / proposita ab illustrissimo viro D. D. Antonio Deidier ... ; sub hac verborum serie. An una eademque res praeter naturam possit esse morbus, causa morbi & symptoma. ; Quam deo savente & auspice dei-parâ, propugnabit in augustissimo Monspeliensis Apollinis Fano. Die mensis Martii, anno 1710. ab horâ octavâ ad meridianam, Laurentius Audon ... ; pro prima Apollinari Laurea consequendâ.

Contributors

Deidier, Antoine, -1746.
Audon, Laurent, active 1710.
Ecole de médecine de Montpellier.

Publication/Creation

Monspeli : Apud Honoratum Pech, Regis & universitatis typographum, M.DCC.X.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/qmda4zfs>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO⁸
PATHOLOGICA
PROPOSITA

AB ILLUSTRISSIMO VIRO D. D.

ANTONIO DEIDIER

Regis Consiliario & Medico, nec-non in al-
mâ Monspeliensium Medicorum Academiâ
Chymix Professore Regio dignissimo.

SUB HAC VERBORUM SERIE.

*An una eademque res Præter naturam possit esse
Morbus, Causa morbi & Symptoma.*

Quam Deo favente & auspice Dei-parâ, pro-
pugnabit in Augustissimo Monspeliensis Apol-
linis Faro. Die   mensis Martii, anno 1710.
ab horâ octavâ ad meridianam, LAURENTIUS
AUDON Martissensis apud Gallo-Provincia-
les, Artium, liberalium Magister & jamdu-
dum Medicinæ Studiosus.

PRO PRIMA APOLLINARI LAUREA
Consequendâ.

MONSPELII,
Apud HONORATUM PECH, Regis & Univer-
sitatatis Typographum.

M. DCC. X.

DISSERTATIO
PATHOLOGICA

PROPOSITA

AB ILLUSTRISSIMO VIRO D. D.
ANTONIO DEIDIER

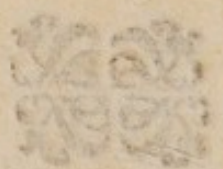
Regis Consilio & Medico, nec non in
Monspelunensi Medicorum Academia
Chymicæ Professoris Regis dignissimo.

SUB HAC VERBORUM SERIE

Quæ una eademque per se
Morbus, Causa morbi & Symptoma.

Quam Deo favente & auspice Hæc-
paginæ in Augustissimo Medicorum
hinc Anno, Die mensis Martii, anno 1710.
ab hinc oritur ad investigandum, Laurentius
Adonius Maritimus apud Gallo-Provincias
les, Avium liberatum Magister & Janua-
rum Medicus studiorum.

PRO PRIMA APOLLINARI LAUREA
Consecranda.

MONSPELI,
Apud Honoratum Pech, Regis & Uni-
versitatis Typographum.

M. DCC. X.

DISSERTATIO

PATHOLOGICA

DE

Morbo, Causâ morbi, & Symptomate.

U^Æ congruenter humanæ naturæ sunt in homine, hæc ad Physiologiam, primam Medicinæ theoreticæ partem, referuntur. Quæ verò contra & præter hominis naturam, scilicet morbus, causa morbi, & symptoma, spectant ad Pathologiam, quæ secunda Medicinæ theoreticæ pars est. Per morbum intellige præternaturalem humani corporis modificationem, ex quâ, vel nullo, vel alio quàm par est modo perficiuntur ejus munia. Per causam morbi, quidquid morbum producit. Per symptoma, quidquid ab ipso morbo produci-
tur, sive proximè sive remotè.

Morborum differentia statuuntur, vel ex ipsa morbi essentia, vel ex accidentibus. Hinc illae, aut essentialia, aut accidentalia. Si essentialia morborum differentias ex partium diversitate deduxeris, vel triplicem statues cum Antiquis morbum, similem, organicum, & communem; vel duntaxat duplicem ex Recentiorum placitis, organicum qui partes solidas seu vasa infestat, & inorganicum, qui partes liquidas seu humores. Sed cum omnes corporis humani partes dissimilares prorsus sint & organicae, afficianturque in omni morbo & partes solidae & liquidae, relinquatur ut petantur essentialia morborum differentia, non ex diversitate partium, sed ex diverso modo quo partes laeduntur. Partes autem laeduntur essentialiter vel penes temperiem, vel penes organisationem. Ergo morbus essentialis duplex, in intemperie, & in organisatione vitiat.

Vitiatur naturalis partium temperies modo duplici. Vel simpliciter, ut in Caliditate, in Frigiditate, in Humiditate, & in Siccitate. Vel compositè, ut in Caliditate simul & Humiditate, in Caliditate & Siccitate, in Frigiditate & Humiditate, ac in Frigiditate & Siccitate. Intemperies igitur, vel simplex, vel composita. Calida simplex observatur in febribus, frigida in Syncope, in Catharro humida, sicca in Macie. Quatuor sunt iidem morbi genera in composita intemperie. In calida & humida Peripneumonia est, Phthisis in calida & sicca, Ana-

5
farca in frigidâ & humidâ , in frigidâ verò & siccâ affectus ille qui dicitur Hypochondriacus. Nec sunt apud nos meræ qualitates caliditas, frigiditas, humiditas & siccitas, ut statuebat Galenus cum Peripateticis, sed sunt ipsæ particulæ modis illis affectæ, ut sentiunt Recentiores.

Quatuor sunt ex quibus exurgit perfecta organisatio; congrua partium conformatio, debita magnitudo, certus numerus, & apta compositio. Hinc morbus organicus quadruplex, in conformatione, in magnitudine, numero, & compositione vitiatis. Tria verò concurrunt ad convenientem conformationem; figura congrua, conveniens meatus aut cavitas, & requisita asperitas vel lævitas. Et hinc profluxit triplex morbus in conformatione. In figurâ vitiatâ Rhachitis est, in meatu dilatato Hæmorrhagia, & in angustato obstructio quævis, in asperitate Raucedo, & Lienteria in lævitate. Morbus in magnitudine duplex. In magnitudine auctâ recensentur tumores, in imminutâ Atrophia. Est quoque duplex morbus in numero, scilicet excedentæ, aut deficientis, qualis est numerus digitorum, vel testium ac renum si non fuerint bini. Consurgit naturalis partium compositio, cum hæc debito modo inter se copulantur, aut connectuntur. Unde duplex oritur morbus in compositione, in situ & in connexionione vitiatis. In situ cum partes sunt è suis locis dimotæ ut in luxationibus ossium,

in uteri aut ani prolapsu. Vitiatur verò connectio, dum quæ connecti oportuit disjunguntur, aut connectuntur quæ par erat disjungi. Priori vitio coalescunt lateraliter digiti, & palpebræ per suos margines. Vitio posteriori accidit omnis solutio continui, quæ vel completa est ut in vulnere, vel incompleta ut in dolorificâ distensione intestinorum à flatibus.

Si sagaci mente quis exploret humorum particulas, is percipiet non minùs laborare humores morbis in intemperie ac in organisatione, quàm partes solidas. De morbis in intemperie, planum est. De morbis in organisatione, sic demonstratur. Et quidem in conformatione, 1°. Cùm partes aqueæ ac sulphuræ, quas oportuit ex liquiditatis motu globosam induisse figuram, præter naturam extenduntur, unde humorum congelatio, 2°. Cùm ita dilatantur aut coarctantur sulphurum interstitia, ut serum supernatet, nec misceatur. 3°. Cùm humores redduntur acriores ideòque asperiores, & tunc fiunt Alkalini sales quorum superficies scabra est, vel acidiores, tuncque fiunt sales acidi quorum superficies lævis est ac perpolita. Vitiantur quoque humores in magnitudine auctâ, ut in Plethorâ; & imminutâ, ut in macie. Quæris an in numero? Nonne quis ex humoribus interdum deficit, ut in cibi fastidio & inappetentiâ saliva & fermentum ventriculi? Nonne interdum novi generantur succi, ut atrabilis, & pus? Humorum verò compositionem

7
vitiari probant, extravasatio in situ, in primâ
connexione visciditas, & eorum dissolutio in
solutâ unitate.

Morbus ille audiebat communis apud Ma-
jores, qui simul afficiebat & partes similes
& organicas, ut solutio continui. Sed jam exo-
levit apud Recentiores ea morbi communis ac-
ceptio; & nova inolefcit, quâ morbus dici-
tur communis sive compositus cum simul vi-
tiatur corpus & penès temperiem & penès or-
ganisationem. Exempla requiris? Cùm pes aut
pedis digitus frigore gelatur, is laborat simul
intemperie frigidâ, & à coagulatis humoribus
obstruuntur in eo meatus. In omni tumore
læditur magnitudo partis, ejusque temperies;
hæc enim est calidior & humidior in Phlegmo-
ne ac Erysipelate, frigidior & siccior in Scirrho,
& in Oedemate frigidior ac humidior. Exsectos
testiculis vulgò sequitur frigidior temperies,
animus eos deficit, virile robur, & virilis vox;
ergò conjungitur in his cum numero deficiente
intemperies. Eadem cum læsâ compositione
jungitur, dum comburitur quævis pars.

Ex traditis essentialibus morborum differen-
tiis planum est, unum eundemque morbum,
si variis consideretur modis, ad varias morbi
species referri posse; modò ad intemperiem,
modò ad organisationem vitiatam, modò ad
utramque. Peripneumonia, febris & inflam-
mationis ergò, est morbus in intemperie cali-
dâ & humidâ; infartus pulmonum ratione,

3
morbis est organicus in obstructione meatuum;
est morbus communis, ob febrem simul &
infartum. Hinc præscribuntur ad curandam Pe-
ripneumoniam venæ sectiones, ut nimia com-
pescatur in humoribus fermentatio, ut sanguis
fluat per pulmones liberius; refrigerantia, ut
mitigetur febris; Bechica vel Sudorifica, quibus
promoveantur sputa, tollanturque idè bron-
chiorum obstructiones; Purgantia demùm, ut
ferum, quo pulmones infarciuntur, ulterius
diluatur, abripiatur cum transvecto sanguine,
per secessum evacuetur.

Jam de accidentalibus morborum differentiis
dispiciendum. Hæ desumuntur ab accidentibus,
quæ vel morborum essentiam concomitantur,
vel causas. Prioris sunt generis, morbus sim-
plex, ut solutio continui quæ solam partium
solutarum postulat unionem; vel propriè com-
positus, ut intemperies biliosa; vel complica-
tus, qui plures simul morbos complectitur,
exposcitque varias indicationes. Isque vulgò
in tria genera scinditur, in separatos, implici-
tos, & connexos seu consequentes. Separati,
varii sunt & diversas simul obsident partes, ut,
si dum afficitur manus ulcere, pes vulnere læ-
datur, & brachium luxatione. Impliciti, qui
quidem diversi sunt, sed eidem insunt parti,
ut cum idem oculus ulcere laborat & inflam-
matione. Connexi, qui se ita consequuntur ut
unus causa sit alterius, sic in Peripneumoniâ
pulmonum inflammatio febre accersit, vel
febris

9

febris inflammationem. Morbus ille dicitur primus, qui primò invadit. Secundus, qui priori succedit. Si tumor successerit inflicto vulnere, vulnus erit primus morbus, tumor verò secundus erit.

Item morbus est parvus aut magnus. Hanc autem pete differentiam ex triplici capite. Ex partis dignitate, v. g. solutio levis in digito est morbus parvus, in corde ac cerebro magnus; ex propriâ morbi essentiâ, sic Valgi, Claudi, Gibbosi, Coclites morbo laborant parvo, Phthisici, Hydropici, Epileptici magno; ex symptomatis, ita punctura tendinis est morbus magnus, sectio parvus. Morbus est benignus seu mitis, aut malignus. Mitis, ut febris Ephemera & excedens digitorum testiumque numerus. Malignus est qui sæviora infert symptomata quàm morbi ratio postulare videtur; isque venenatus est, pestilens, contagiosus. Venenatus, quem venenum inducit, ut viperæ morsus & punctura scorpionis, arsenicum propinatum, imò & venenum intra corpus genitum sicut in Cholera morbo. Pestilens, qui grassatur ita ut eo plures jugulentur quàm convalescant, sicut in Pestilentia. Et Contagiosus, qui alios inficit per effluvia virulenta ab ægro corpore exhalantia, ut Phthisis pulmonaris, ut Lues venerea. Nec tamen omnis contagiosus, malignus est, ut Scabies & Ophthalmia. Ad hæc, morbus dicitur longus aut brevis. Longus cum periculo, is vulgò

Chronicus, ut Phthisis, Cancer, Hydrops; qui citra periculum, vulgò diuturnus audit, ut Quartana febris. Brevis autem est, idque simpliciter, qui citò citra periculum sua percurrit tempora, ut febris Ephemera; Acutus verò, qui periculosè, ut Syncope, ut febris ardens, ut Angina, ut Cholera morbus. Morbus quoque dicitur salutaris, ex quo firnior exsurgit valetudo, ut prima mensium eruptio in virginibus, & febris lactea in puerperis. Lethalis, quo plerumque tolluntur ægri, ut Apoplexia fortis. Periculosus, cujus exitus dubius est, ut Peripneumonia, ut febris ardens. Insuper, morbus dicitur continuus, ut quædam febres, ut tumores; vel intermittens seu periodicus, ut Epilepsia, Catalepsis, Podagra; & ex his qui recurrunt sine ordine, dicuntur Erratici. Dehinc, morbus est universalis, qui totum corpus obsidet, ut Anasarca; vel particularis, qui unicam duntaxat afficit corporis partem, ut Ascites. Postremò internus, qui partes internas lædit; externus, qui externas.

Ratione accidentium, quæ morborum causas comitantur, constituuntur aliæ morborum differentiæ. Idiopathicus nuncupatur morbus, qui parti afflictæ unà cum causâ inexistit, ut inflammatio hepatis à bile; sympathicus, cum alia, quàm quæ afflictæ est pars, in afflictæ consensum trahitur. Consensus autem fit aut ob viciniam, ut dùm affecto ventriculo convellitur diaphragma in singultum; aut propter con-

nexionem, ut cum ex affecto nervo cerebrum afficitur; aut propter generis similitudinem, ut cum nervus nervo compatitur, oculus oculo; aut ob societatem officii, & sic affectis renibus ureteres & vesica laborant; aut propter situm, ut cum Hydrocele Ascitidi supervenit. Deuteropaticus verò morbus is est, qui succedit ex alio, ut phthisis quæ succedit Hæmoptisi. Sympathicus ac Deuteropaticus procedunt ab aliis morbis; hic succedit, ille jungitur.

Morbus etiam est hæreditarius, congenitus, adventitiis. Hæreditarius, qui à parentibus in prolem propagatur, ut cum Phthisicus generat Phthisicum, Podagricus Podagricum, & Epilepticum Epilepticum. Congenitus, quocumque quis in lucem editur, ut à natalibus surditas ex quâ dehinc mutus. Surditas verò quæ adolescenti supervenit, morbus est adventitiis, nec mutum facit. Præterea, morbus dicitur verus & legitimus, aut spurius; v. g. Pleuritis, quæ fit ex ipsius pleuræ inflammatione, legitima seu vera est; si dolor lateris ex inflammatione muscutorum pectoris ortum ducat, Pleuritidis spurix fortitur nomen. Morbi dicuntur Sporadici, cum varii & ex eadem causâ in plures ejusdem regionis sparguntur, ut cum ab insigni quâdam aëris mutatione Ophthalmiâ laborat hic, ille Pleuritide, alius Podagrâ, alius alvi profluvio; Endemii, quasi vernaculi & genti cuidam familiares, qui ex tractûs ingenio plures ejusdem regionis homines com-

muniter tentant, ut Plica Polonos, Hispanos Strumæ, Scorbutus Septentrionales; Epidemici, qui citra gentis aut plagæ peculiaris distinctionem in vulgus sæviunt, ut febres malignæ, pestilentes, pestis ipsa, variolæ, morbilli.

Quadruplex à Practicis spectatur morbi tempus, principium, augmentum, status, & declinatio; tum & periodus, paroxysmus, accessio, exacerbatio, typus, remissio, intervallum, recidiva; quæ satis per se nota. Crisis seu iudicium definitur ab Antiquis, subita ac repentina morbi mutatio ex spontaneâ quâdam evacuatione. Ea vel est salutaris, vel mortifera, dicitur perfecta, cum ægrum integrè liberat; imperfecta cum imperfectè. De diebus criticis altum apud Recentiores silentium, cum hi dies non ampliùs observentur in praxi. Naturam suo genio permittebant Majores, quippe nihil moventes dum concoquerentur humores pravi. Maluerunt verò Recentiores opitulari fatiscenti naturæ, & Cathartica quovis morbi tempore præscribere, cum eâ tamen cautione, ut priùs compescantur furentes humorum motus, si per ægrotantis vires & naturam morbi licuerit. Tutius est ac præstabiliùs mox grassatorem è sedibus, cum vires suppetunt, exturbare, quàm expectare dum jugulet, aut sponte post deprædationem dilabatur.

Jam pauca & duntaxat necessaria de morborum causis. Hæ spectantur vel ratione Diagnôsis, vel effectuum ratione. Priori respectu,

causa vel evidens est, vel abdita. Evidens, quæ per se dignoscitur; abdita & latens quæ signis indagatur. Posteriori ratione, est proxima, vel remota. Pone vulnus inflictum lapide. Ipse lapis erit causa vulneris evidens, tum & effectus ratione causa erit proxima; lapis idem erit causa remota febris, si hæc supervenerit, cum febris causa proxima sint extravasati ac fermentescentes in parte vulneratâ humores; iidemque sunt latens ejusdem febris causa, quippe non nisi ex superveniente tumore innotescit humorum extravasatio. Rursus causæ evidentes distinguuntur in necessarias sine quibus ne quidem possumus vivere, & contingentes, quæ non nisi casu nos afficiunt. Priores petuntur ex abusu sex rerum non-naturalium, quæ sunt aër, cibus & potus, motus & quies, somnus & vigilia, excreta & retenta, atque animi pathemata seu perturbaciones. Contingentes verò ac fortuitæ, sunt veluti corporis prolapsus, impactus lapis, occurfus belluæ, gladius adactus, punctura scorpionis. Quæris exemplum causæ latentis? En, habes in calculo renum aut vesicæ, quem non nisi ex signorum syndrome habebis exploratum. Utrumque antecedit lotium arenosum, sequitur urinæ suppressio, distinguit vesicæ calculum stillicidium urinæ cum dolore in regione pubis, & calculum renis dolores nephritici ac testis retractio; erit quoque conjectura calculi, damnosa parentum hæreditas.

Triplex symptomatum genus Galenus statuit,

symptoma morbi, symptoma causæ, & symptoma symptomaticis. In vulnere sanguinis effusio & humorum extravasatio sunt morbi symptomata, quippe vulnus sequuntur proximè; dolor vulnere superveniens, est symptoma causæ, etenim causa vulnus infligens fibrillas nervæ lædit & succutit; ex intenso dolore & extravasatione quæ inducuntur deliria, febres, convulsiones, sunt symptomata symptomaticis. Nullus datur morbus quin proprio stipetur symptomate, sed non adest perpetuò symptoma symptomaticis, nec symptoma causæ.

Specialiùs dividuntur symptomata in actionum læsiones, excrementorum vitia, & qualitates mutatas. Functiones animales abolentur in Apoplexiâ, in Catalepsi, in Epilepsiâ; fiunt præter naturæ modum in doloribus, deliriis, in morbis convulsivis. Vitales, abolentur in syncope, & passione hysteriâ; erroneæ sunt in palpitatione cordis, in tussi, singultu, febribusque. Abolentur naturales, in inappetentiâ, & cibi fastidio; depravantur in fame quæ dicitur caninâ, in picâ, malaciâ.

Peccant excreta modo quintuplici. Penès substantiam, vel cum toto sunt genere præter naturam, ut cum pus, vermes, calculi excernuntur; vel cum in naturali substantiâ excernuntur quæ non debebant excerni, ut chylus aut alimenta non cocta in Lienteriâ & Cœliacâ passione. Quantitatis ergò, illiusque excedentis, ut in alvi profluyiis, in Diabete; deficientis,

151
tis verò, ut in alvo strictâ, in mensium sup-
pressione. Ratione qualitatis, ut cum fæces ege-
runtur molliores, aut liquidiores; cum urina
redditur crassa, rubicunda, nigra; cum falsior
est aut fœtida perspiratio. In excernendi modo,
ut cum fiunt excretiones per vias non assuetas,
idque videtur in vomitu simplici, in Cholera
morbo, & passione Iliacâ; & similiter excer-
nuntur interdum lochia per anum, rejiciuntur
urina & catamenia per vomitum, per sputa, &
abeunt in sudorem. In excretionis tempore, pro-
ut citius aut tardius erumpunt, ut in longiori
aut breviori menstruorum periodo, in alvo
strictiore aut laxiore.

Qualitates excretorum mutatas dicebant An-
tiqui, cum hæ præter naturæ modum sensibus
apparebant. Ergò qualitatum immutatarum spe-
cies quinque. Prima refertur ad visum, ut co-
lor flavus totius corporis in Ictero, intensior
linguæ rubedo in febre ardente, nigredo in ma-
lignâ. Ad auditum refertur altera, ut crepitus
frequentiores, tinnitus aurium, stertor & si-
bilus in Asthmate, & in Colicâ flatulentâ mur-
mura, flatus, borborygmi. Ad odoratum tertia,
ut teter odor in Scorbuto, in Carcinomate, in
ulceribus virulentis. Quarta gustûs est judicii,
ut ructus acidi & nidorosi, sapor amarus. Quin-
ta demum species tactui subjicitur, ut in Cau-
so cutis & linguæ siccitas & asperitas, molli-
ties aut durities in tumoribus, præternaturalis
abdominis tensio.

Qualitates mutatae dicuntur symptomata pro-
ut à morbo pendent, suntque morbi cum læ-
dunt actionem. Qui dicuntur morbi à Practi-
cis, sunt plerumque apud Pathologicos vera
symptomata; unusque morbus est sæpè numero
causa morbi alterius. Et causa est non rarò vel
morbus, vel symptoma.

E R G O.

*Una eademque res præter naturam, est
Morbus, Causa morbi, & Symptoma.*

